

POSUDEK

vedoucího bakalářské práce

Adam Fojtášek: *Sídliště kultury s lineární keramikou ze Zlína-Malenovic a okolí*, katedra archeologie, Filozofická fakulta, Univerzita Hradec Králové 2019

Bakalářská práce studenta Adama Fojtáška byla opětovně zpracována, stejně jako bakalářská práce o sídlišti mladšího stupně MOG Tlumačov-Kráčiny Bc. D. Děckého díky velkému pochopení PhDr. et RNDr. Jany Langové, archeoložky a vedoucí těchto záchranných výzkumů v rámci vědeckovýzkumné spolupráce s vedoucím těchto závěrečných prací.

Posluchač A. Fojtášek vyhodnotil, zdůrazňuji, rozsáhlý soubor archeologických nálezů staršího a mladšího stupně kultury s lineární keramikou z objektů č. 1-11 části porušeného sídliště ve Zlíně-Malenovicích, Masarykově ulici. Jde o velmi rozsáhlý soubor 1095 jedinců.

Závěrečná práce se skládá z 13 kapitol. *1. Seznam zkratek, 2. Úvod, 3 Cíle práce a použité metody, 4 Dějiny bádání na Zlínsku, 4.1 Napajedelský spolek, 4.2 Zlínské muzeum, 5 Zhodnocení pramenů, 6 Přírodní podmínky, 6.1 Geomorfologie, 6.2 Geologie, 6.3 Vnější západní Karpaty, 6.4 Zlínská vrchovina, 6.5 Hostýnské vrchy, 6.6 Vodní síť, 7 Popis objektů, 8 Analýza archeologického materiálu, 8.1 Analýza keramického materiálu, 8.1.1 Okraje, 8.1.2 Hrdla, 8.1.3 Výdutě, 8.1.4 Spodky nádob, 8.1.5 Dna, 8.1.6 Keramické třídy, 8.1.7 Technické prvky, 8.1.8 Výzdoba nádob, 8.2 Analýza štípané industrie, 8.2.1 Charakteristika surovin, 8.3 Analýza broušené industrie, 8.4 Analýza mazanice, 8.5 Analýza osteologického materiálu, 8.6 Analýza uhlíků, 8.7 Technologie keramiky, 8.7.1 Keramické těsto, 8.7.2 Ostřívo a slída, 8.7.3 Organické přísady, 8.7.4 Síla stěny, 8.7.5 Úprava povrchu, 8.7.6 Výpal, 8.7.7 Reparace nádob, 8.8 Analýza keramického materiálu podle objektů, 8.8.1 Objekt 1, 8.8.2 Objekt 2, 8.8.3 Objekt 3, 8.8.4 Objekt 4, 8.8.5 Objekt 5, 8.8.6 Objekt 6, 8.8.7 Objekt 7, hloubka 0 – 30 cm, 8.8.8 Objekt 7, hloubka 30 – 50 cm, 8.8.9 Objekt 8, 8.8.10 Objekt 9, 8.8.11 Objekt 10, 8.8.12 Objekt 11, 8.8.13 Mezivýkop, 8.8.14 Povrchový sběr, 9. Diskuze analyzovaného materiálu, 9.1 Analogie k archeologickým nálezům a k sídlišti ve Zlíně-Malenovicích, Masarykova ulice, 10. Sídliště ve Zlíně-Malenovicích a jeho vztah k pravěké stezce, 11. Závěry, 12. Literatura, 13. Přílohy, 13.1 Mapy, 13.2 Fotky, 13.3 Objekty, 13.1 Grafy, 13.2 Tabulky.*

Posluchač A. Fojtášek vypracoval 80 stran vlastního textu. Seznam literatury zahrnuje nejdůležitější práce k tématu (str. 81-84). Jsme povinni přičíst k textu samozřejmě autorskou obsáhlou databázi s popisem mnoha znaků, kterou má A. Fojtášek v příloze na CD.

Bakalářská práce přináší na základě rozboru dosud nepublikovaného souboru archeologických nálezů nový pohled na specifika hmotné náplně osídlení kultury s lineární keramikou v oblasti jihovýchodní Moravy, která nebyla doposud ve srovnání s jižní, jihozápadní nebo střední Moravou náležitě prozkoumána. Statisticky je velmi podrobně vyhodnotil (srov. grafy 1-13). Tyto údaje nám doposud chyběly. Závěrečná práce je v tomto ohledu značně přínosná. A. Fojtášek uskutečnil také digitalizaci nálezové dokumentace.

Vhloubená výzdoba keramiky tvořená širšími žlábkami dokládá osídlení ze staršího stupně kultury s LBK. Užší ryté linie doprovázené výzdobou notových značek je příznačná pro mladší stupeň LBK. Objevila se užší páska vyplňovaná vpichy nebo motivy trojúhelníků s vpichy. Keramické nálezy vykazovaly také zcela nové druhy vhloubené výzdoby. Jde především o dvojité linie doplněné zajímavým tepem brázděného vpichu. Vytvářely motiv dvojitých linií pod okrajem a zřejmě také klikatkovitě vedených mezi knoflíkovitými výčnělky (str. 74, tab. XV : 5-6, XLI : 3).

Vyšší frekvence nálezů s typickou výzdobou rytých linií přetnutých notovými značkami soustředěnými nad sebou (dvou až tří), mnohdy čokovitěho tvaru, které se mohou dotýkat, nebo záseky nejstarší fáze železovské skupiny (str. 33, 75, 76, 77, 80, tab. VII : 1, 3, VIII : 5, XI : 5, XII : 5, XIX : 4, XX : 6, XXI : 4, XXXII : 1, XXXVII : 2, LVI : 2, 4, 5-6, LXV : 2) napovídá zřejmě nejen o jejím blízkém jihovýchodním a východním sousedství s osídlením na vhodných jihovýchodně situovaných svazích v oblasti Bílých Karpat a v povodí řeky Váh na západním a jihozápadním Slovensku. Uvažovalo se vždy (např. J. Pavúk) pouze o importech nálezů železovské skupiny na jižní a jihovýchodní Moravu. Velmi pozoruhodný je ale z tohoto úhlu pohledu vyšší počet keramických zlomků s výzdobou nejstarší fáze železovské skupiny, který pochází ze záchranného výzkumu, a to pouze dílčí části sídliště ve Zlíně-Malenovicích. Tato skutečnost již překračuje mez importů. Naznačuje možnost místního vývoje osídlení ze závěru mladšího stupně kultury s LBK staršího neolitu do nejstarší fáze železovské skupiny středního neolitu v hraniční oblasti jejího výskytu mezi jihozápadním Slovenskem a jihovýchodní, jižní Moravou a východní částí Rakouska.

Větší část dna a mísy na nožce s i. č. 64 641, dále okraj nožky z mísy na nožce i. č. 64642 z plaveného keramického těsta a dno zřejmě tenkostěnného pohárku i. č. 64343 by mohly napovídat o mladší intruzi moravsko-východorakouské skupiny kultury s malovanou keramikou (str. 63).

Student dospěl také k zajímavému zjištění, že nejčastější přísadu ze 70 % tvořila rozdrčená keramika (str. 65).

Kamenná broušená industrie není příliš početná (kopytovitý klín, tři menší sekery, dva zlomky, dvě zrnotěrky-mleci kameny, dva drtiče a tři brusy). Lokalita se odlišuje tímto znakem od obdobných sídlišť z jiných částí Moravy. Nevybočuje však z obvyklého typologického rámce.

Bakalářská práce dokládá, že surovinové spektrum štípaných nástrojů je mnohem zajímavější. Poukazuje na užší vazby zvláště k severní Moravě, případně k severnějším oblastem v Polsku. Silicity glacienních sedimentů tvořily většinu z použitých surovin. Z Malopolska pocházely silicity krakovsko-čenstochovské jury a zřejmě z Pováží 1 kus radiolaritu typu Vršatské Podhradie-Vršatec. Úštěp a mikrolamela z obsidiánu by přicházely opět jako intruze staršího stupně MOG I.

Práce obsahuje však i některé nedostatky ale nikoliv podstatného rázu. Výše uvedený výskyt řazení notových značek na liniích nad sebou, přítomnost notových značek čočkovitého tvaru a skutečných přetnutí dvou linií záseky na zlomcích nádob je dokladem jejich zařazení již do nejstarší fáze železovské skupiny středního neolitu. Doporučoval jsem studentovi dále, aby zařadil za kapitolu 7 „Popis objektů“ nejprve podkapitolu 8.8 „Analýza keramického materiálu“ (str. 41-62) podle objektů 1-11, Mezivýkop, Povrchový sběr, a to včetně analýzy mazanice, kamenné broušené industrie, kamenné štípané industrie a osteologického materiálu. Tato analýza je prvotní. Teprve na základě této analýzy je možné přistoupit k celkovému vyhodnocení nálezů. Výčnělky nelze označovat jako kruhové, ale knoflíkovité a poněkud vyšší jako zátkovité (str. 74, tab. XV : 5-6, XLI : 3). Profil ucha dokumentujeme vždy s naznačením otvoru čárkovanou linií (tab. LXIV : 1). A tak dále.

Student A. Fojtášek napsal práci po jazykové stránce na obvyklé úrovni. Objevují se, samozřejmě, také některá méně obratná vyjádření.

Práce obsahuje drobné mluvnické prohřešky, které jsou na úrovni překlepů. U delších souvětí docházelo k anakolutu; ve větě ... používali k výrobě keramiky nejčastěji jemně zrnitá až středozrná se zrna od 1 do 3 mm ... chybí předmět **těsta** (str. 65); a podobně.

V závěrečném hodnocení znovu oceňuji píli, s níž A. Fojtášek přistupoval ke zpracování skutečně početné archeologické kolekce ze sídliště LBK ve Zlíně-Malenovicích včetně dokumentace vlastních nálezů.

Dále uvádím, že práce A. Fojtáška je velmi prospěšná muzejní praxi díky zpracování

nepublikovaného souboru nálezů a digitalizace terénní dokumentace ze záchranného archeologického výzkumu. Je rovněž přínosná z odborného hlediska, neboť představuje nálezy kultury s lineární keramikou staršího neolitu a železovské skupiny středního neolit z velmi zajímavého, ale poněkud archeologicky méně známého území jihovýchodní Moravy.

Klasifikuji bakalářskou práci posluchače Adama Fojtáška po zvážení výše uvedených skutečností stupněm **B**.

doc. PhDr. Jaromír Kovárník, CSc.
katedra archeologie FF UHK

V Hradci Králové 14. 5. 2019